

УДК 343.21

І. І. Сливич*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін
та міжнародного кримінального права
Ужгородського національного університету***НЕФОРМАЛЬНА ТА ІНФОРМАЛЬНА ОСВІТА У ТВОРЕННІ КУЛЬТУРИ ПРАВОМІРНОСТІ
В КОНТЕКСТІ ПРЕВЕНЦІЇ ПРАВОПОРУШЕНЬ В УКРАЇНІ**

Комплексний характер профілактики правопорушень становить один із міжнародних стандартів та стали практику в країнах, що протягом тривалого часу приділяють суттєву увагу політиці в означеній сфері. Так, п. 3 “Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention” («Керівних принципів для співробітництва та технічної допомоги в галузі попередження злочинності в містах»¹) закріплено потребу під час розроблення плану заходів із попередження злочинності враховувати релевантність щодо нього, зокрема, таких факторів: освіта, релігійні, моральні, суспільні цінності, культура, боротьба з культивуванням насилля та нетерпимості [1]. Комплексність становить одну із засад шведської та американської моделей профілактики правопорушень [2; 3]. Позитивний досвід цих країн, на наше переконання, доцільно вивчати та використовувати. Освіта не випадково обіймає перше місце серед чинників, які визначено названим міжнародно-правовим актом такими, що впливають на превентивну діяльність. Людина перебуває в навчальних закладах різного рівня протягом того періоду, коли формується її особистість. Зокрема, виробляється її загальна культура та одна з її складових частин – правова культура. Який вона матиме зміст – сповідування правового нігілізму чи законотриманості – значною мірою залежить від освітніх закладів та різноманітних освітніх послуг, які надаються особам.

Освіті як інструменту формування культури правомірності приділялась певна увага у дослідженнях українських фахівців. Водночас, варто зауважити щодо невеликої кількості числа таких робіт та значною мірою їхнього теоретичного характеру [4–7].

З огляду на зазначене, мета цієї роботи – визначити реальний стан неформальних та інформальних сучасних освітніх практик в Україні, які спрямовані на формування культури правомірності.

Вважаємо, що в умовах загальної кризи формальної освіти в Україні, з урахуванням перспективи отримання перших вагомих позитивних ре-

зультатів її реформування лише років за 10 (на думку українських експертів та з огляду на світовий досвід реалізації освітніх реформ), перспективнішими для ефективного використання з метою формування культури правомірності є інші види освіти – неформальна та інформальна². Так, акумулювання тих чи інших ресурсів – фінанси, кадри, методичні матеріали – поза межами адміністративних процедур є оптимальним за часом та якістю. Отже, автором аналізуватимуться прояви використання названих двох видів освіти з метою вироблення культури правомірності в контексті превенції правопорушень у сучасній Україні.

Разом з тим акцентуємо на неформальній освіті саме на базі школи, бо цілком погоджуємось з аргументами професора Джорджтаунського університету Р. Годсона щодо переваг таких навчальних закладів, як суб’єктів освітньої діяльності, у процесі формування моделі законної поведінки особи: наявність фінансових, навчальних, людських ресурсів; можливість впливу через дітей на їхні родини (сім’ї), тобто на значну частину суспільства; наявність потенціалу адаптації різних навчальних стратегій та підходів до індивідуальності кожного школяра [9].

У національних програмах профілактики правопорушень, що ухвалювалися раніше і у прийнятих протягом 2016 р. місцевих програмах культура правомірності та освіта займають важливе місце. Так, серед причин ускладнення криміногенної ситуації в Україні у Державній програмі на період до 2015 р., яку було схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 р., визначено низький рівень правової культури населення [10]. Серед очікуваних результатів реалізації *Комплексної програми профілактики правопорушень на 2007–2009 рр.*, яку було затверджено постановою Кабінету Міністрів

¹ Economic and Social Council resolution 1995/9, annex, adopted on 24 July 1995.

² Неформальна освіта – освіта, яка здобувається за освітніми програмами та не передбачає присвоєння (присудження) визнаних державою кваліфікацій за рівнями освіти та отримання встановленого законодавством документа про освіту. Інформальна освіта (самоосвіта) – освіта, яка передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов’язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям [згідно зі ст. 9 Проекту Закону «Про освіту» 8].

України від 20.12.2006 р., бачимо підвищення рівня правової освіти населення та правового виховання [11]. Серед завдань Цільової комплексної програми профілактики та протидії злочинності в м. Києві «Безпечна столиця» на 2016–2018 рр., яку було ухвалено рішенням сесії Київської міської ради від 14.04.2016 р., визначено, зокрема, виховання негативного ставлення до протиправних діянь, підвищення рівня правової культури громадян [12]. За освітою закріплено певне місце в системі дій із превенції правопорушень. Однак варто зауважити щодо відсутності послідовності з цього питання. Так, у Додатку до Комплексної програми на 2007–2009 рр. маємо їх у доволі значній кількості. Наприклад, розроблення методичних рекомендацій, інформаційно-методичних матеріалів, навчально-методичних посібників щодо запобігання злочинності серед дітей, підлітків, учнівської молоді, запобігання дитячій бездоглядності, бродяжництву та жебрацтву; запровадження в школах факультативних курсів для учнів 9–11 класів «Права людини», «Мої права»; здійснення інформаційно-пропагандистських та культурно-виховних програм тощо [11]. Тимчасом у Державній програмі на період до 2015 р. конкретних заходів не вказано. Нині нової національної програми превенції злочинності не ухвалено. Втім, на місцевому рівні програми заходів у цій сфері затверджуються і 2016 р. Зокрема, Цільовою комплексною програмою профілактики та протидії злочинності в м. Києві «Безпечна столиця» на 2016–2018 рр. [12] передбачено низку заходів освітнього характеру: інформаційно-просвітницькі заходи, семінари та лекції, соціальна реклама, використання ЗМІ тощо.

Науково-методичне забезпечення використання освіти як інструменту профілактики правопорушень в Україні станом на сьогодні, на наш погляд, є вкрай незадовільним. Не йдеться про відсутність відповідних матеріалів. На місцевому рівні їх розробляють та використовують. Втім, постає питання їхньої якості. З метою забезпечення високого її рівня мають впроваджуватися програми, рекомендації та інші документи у названій вище сфері фахівцями провідних наукових установ та організацій. Однак на сайтах наукових видань Кримінологічної асоціації України та Всеукраїнської асоціації кримінального права, що має у своїй структурі кримінологічну секцію («Вісник Кримінологічної асоціації», «Вісник Асоціації кримінального права України»), не вдалось знайти інформаційно-просвітницьких матеріалів із профілактики правопорушень. Певні методичні матеріали, що можуть використовуватись у форматі неформальної та інформальної освіти з метою профілактики правопорушень, є доступними завдяки роботі експертів ГО «Ла Страда-Україна».

З метою аналізу сучасних українських практик профілактики правопорушень шляхом використання неформального та інформального видів освіти постає питання щодо індикаторів їхнього стану. Орієнтуватимемось на два, що є пріоритетними, на наш погляд. По-перше, доступність (фізична та інтелектуальна) для кожної людини, особливо неповнолітніх та осіб похилого віку. Обрання автором такого критерію зумовлено людиноцентристським баченням³ сутності превенції правопорушень та сповіданням прагматичного підходу до освітньої діяльності загалом та як одного з інструментів вироблення культури правомірності зокрема. По-друге, активна участь ГО у розробленні та реалізації освітнього компоненту формування культури правомірності. Наприклад, нині в Україні антикорупційна політика є одним із пріоритетів і держави, і суспільства, про що свідчить і число ГО у цій сфері, і їхня проактивна позиція. Світова практика доводить позитивний вплив неурядового сектору на розроблення та здійснення будь-якого напряму державної політики.

Які форми отримання неформальної та інформальної освіти в Україні можна виділити, керуючись дефініціями названого вище законопроекту та нашими традиційними практиками у цій сфері? Це – факультативні заняття, гуртки, різноманітні виховні заходи, що здійснюються у позаурочний час, інформаційно-освітні матеріали, що фіксуються та передаються за допомогою як традиційних, так і новітніх носіїв тощо.

Оцінюючи освітні неформальні та інформальні практики у визначеному на початку статті контексті, ми зосередили увагу на тому, наскільки вони є інтегрованими до інтернет-простору. Такий акцент зумовлено не лише об'єктивною потребою фізичної доступності інформації, яку отримують учні у процесі навчання, відповідності освітніх технологій сучасним інформаційним технологіям, але й поширеністю такого підходу у світі, що свідчить про його ефективність⁴.

З огляду на зазначене, досліджено зміст сайтів 53⁵ із 492 загальноосвітніх навчальних закладів у м. Києві станом на 2016–2017 н. р., згідно з даними Головного управління статистики у м. Києві [13]. Подальші дані не претендують на репрезентативність, втім, як видається, є показовими.

У двох школах з тих, щодо яких здійснено моніторинг, шкільні сайти відсутні, в одній – сайт не працює (хоча формально існує), а ще в одній –

³ До речі, у названому вище законопроекті «Про освіту» серед принципів державної політики у сфері освіти та засад освітньої діяльності на першому місці зазначено людиноцентризм (ст. 6) [8].

⁴ Результати вивчення відповідного досвіду буде покладено в основу наступної публікації автора.

⁵ №№ 1–10, 50, 51, 76, 104, 112, 113, 123–130, 151, 155, 172, 173, 198, 200–210, 221, 222, 300–311.

замість сайту сторінка в ФБ. З'ясовано кількість та різновиди розміщених інформаційно-освітніх матеріалів, які сприяють формуванню культури правомірності. Це, по-перше, тексти, що містять поради, як не стати жертвою злочину (2), відомості про основи безпеки життєдіяльності (5), правила дорожнього руху (2), правила безпечного використання інтернет-ресурсів (1), поради психолога учням про необхідність стримування власної агресії, дотримання поваги до інших (1), поради соціального працівника чи психолога батькам щодо безпеки дітей (7). По-друге, це інформація щодо наявності телефону Національної дитячої гарячої лінії (3), про можливість отримати безплатну та конфіденційну консультацію фахівців «Ла Страда-Україна» (1). По-третє, це такий вид інформації як повідомлення про шкільні заходи за 2016–2017 навчальний рік, здійснення яких теж сприяє формуванню культури правомірності, наприклад, «День толерантності», «Діти на дорозі», «Шкільний офіцер поліції», «Акція 16 днів проти насильства», брейн-ринг «Права людини», факультативні заняття з правознавства тощо (на сайтах 10 шкіл). Напевно, названі заходи здійснюються у всіх міських школах, незважаючи на відсутність відповідної інформації на сайтах.

Окрім опрацювання інтернет-ресурсів певної кількості київських шкіл, ми здійснили пошук корисних порад для учнів в українському секторі інтернету, акцентуючи на сайтах шкіл інших міст. У такий спосіб, на наш погляд, можна отримати картину стану організації освітньої роботи за допомогою інноваційних технологій із формування культури правомірності в Україні, що не матиме репрезентативного характеру, втім, може надати корисну інформацію для міркувань з обраної автором дослідницької проблеми. Знайдено шість шкільних сайтів, де розміщено відповідні інформаційні матеріали. До речі, ці навчальні заклади розташовано в невеликих містах (Кривий Ріг, Кременчук, Павлоград, Охтирка) та в селах (Фруктове, Мусійки).

Варто зазначити щодо наявності позитивних прикладів роботи з вищезазначеного напрямку. Так, корисні поради для учнів щодо їх безпеки на сайті школи № 12 м. Кременчук мають привабливий візуальний ряд, стиль викладення є зрозумілим для школярів у початковій школі. Такі ознаки притаманні і «Породам татам і мамам дітей підліткового віку для їх вбереження від необдуманих і ризикованих дій, вчинків і небезпечних контактів за межами сім'ї», які розташовано на сайті школи № 173 м. Києва. У початковій столичній школі № 310 застосовуються інтерактивні методи навчання дітей молодшого шкільного віку правил безпеки (вистава «Дорожня азбука», рухлива гра «Світлофор»).

Водночас масштаб проблем є суттєво більшим. Такі корисні поради розташовано на сай-

тах незначної кількості шкіл (із досліджених інтернет-ресурсів 53 київських шкіл – 9), що мінімізує коефіцієнт корисної дії такої форми просвітницької профілактичної роботи; якість відповідних інформаційних матеріалів потребує значного поліпшення (стиль викладення не завжди враховує вікові особливості, візуальне оформлення текстів, зазвичай, не приваблює читача, є монотонним і нецікавим: без ілюстрацій, одмонітний шрифт тощо); адміністрування сайтів не сприяє широкому використанню таких порад, бо навіть у разі їх наявності подекуди не виокремлено для них спеціальну колонку, а розташовано в різних розділах, де складно їх знайти (наприклад, на сторінці соціального психолога лише серед порад для батьків, що є патерналістською традицією).

До освітньої діяльності на базі школи долучаються Міністерство внутрішніх справ України та громадські організації. Так, за ініціативи МВС, МОН та підтримки Уряду Канади у вересні 2016 р. стартував пілотний проект програми «Школа і поліція», в рамках якої запроваджено інститут шкільного офіцера поліції. Співробітники патрульної поліції – шкільні офіцери – проводимуть заняття-бесіди з учнями шкіл та навчатимуть безпечній поведінці в повсякденному житті і на дорозі. За кожним шкільним офіцером закріплено до 5 шкіл. У столиці взяли участь у Проекті погодилися 295 шкіл, у Львові – 106, в Одесі – 30, в Івано-Франківську – 41 [14]. Поступово планується розширення Програми по всій Україні.

Ще один освітній експеримент запровадили навесні 2017 р. у м. Києві правозахисники міжнародної організації «Amnesty International» [15]. У факультативних правових гуртках школярів навчають, як поводитись, коли затримує поліція, як законно організувати акцію протесту, як захистити право на освіту. У двох столичних школах розпочали читати лекції учням старших класів. Їх навчають практичного застосування інформації про права людини, наводять приклади їх порушення, зокрема й в Україні. На таких заняттях про складне розповідають просто.

Потенціал інформального виду освіти як інструменту формування культури правомірності, на наше переконання, є майже невичерпним та універсальним. Його можна використовувати для освітньої роботи з населенням різних вікових, соціальних груп. Невпинне збільшення числа інтернет-користувачів додає йому ваги, у нашій країні почали ним користатися. Так, на сайті Національної поліції розміщено практичні рекомендації під загальною рубрикою «Допомога громадянам» та такими, наприклад, підрубриками, як «Що робити, якщо...», «Захистіться від грабіжника та крадія», «Як не стати жертвою шахрая» [16].

Експертами «Ла Страда-Україна» розроблено та розміщено на сайті цієї ГО корисні поради для

осіб, що планують поїздки за кордон із метою навчання, працевлаштування, подорожі, для жінок, що мають бажання вийти заміж за іноземця, для жертв домашнього насильства [17]. Втім, на головній сторінці сайту такі поради не внесено до переліку видів інформації, яку користувач може отримати, що зменшує число осіб, які скористаються такими матеріалами. На перший погляд, це – дрібниця, однак саме такі «дрібниці» впливають на ефективність комунікативної складової частини процесу формування культури правомірності.

Визначити ступінь дієвості профілактичних освітніх заходів та з'ясувати чітку детермінацію між ними та рівнем правопорушень є вкрай складним завданням. Варто зазначити, що такі заходи не є панацеєю від усіх проблем кримінологічної політики, що визнається як дослідниками, так і практиками. Втім, загальновизнаною є потреба та позитивна роль профілактики злочинності шляхом реалізації розмаїтих освітніх проєктів.

На підставі матеріалів, що є у нашому розпорядженні, щодо участі ГО у розробленні та реалізації такої складової частини політики превенції правопорушень, як формування культури правомірності, із використанням інструменту освіти можна зазначити, що на загальнонаціональному рівні, наскільки нам відомо, відсутні неурядові організації, які б спеціалізувались на профілактиці правопорушень. Зокрема, «Перелік громадських об'єднань та інших громадських формувань, зареєстрованих управлінням державної реєстрації Головного територіального управління юстиції у Київській області» за період 1992–2012 рр. таких не містить [18]. Разом із тим здійснення тих чи інших заходів у цій сфері є одним із напрямів діяльності декількох ГО в Україні. Це – «Кримінологічна асоціація України», «Всеукраїнська асоціація кримінального права», до якої належить кримінологічна секція, «Ла Страда-Україна», «Експертний центр із прав людини». Так, «Кримінологічна асоціація України», яку засновано 1998 р. та «Всеукраїнська асоціація кримінального права», що діє з 2011 р., зосередились, головним чином, на дослідженнях загальних теоретичних та прикладних проблем у відповідній сфері, про що свідчать публікації у збірках наукових праць, які видаються під їх егідою. Разом з тим розроблення науково-методичних рекомендацій, які могли б використовуватись освітніми закладами з метою формування культури правомірності, напевно, не є на цей час пріоритетом для науковців. Щодо певних напрацювань з освітнього напрямку «Ла Страда-Україна», що розпочала свою діяльність 1997 р., вже зазначалось. Тим часом правозахисники продовжують ініціювати нові проєкти. Наприклад, у співпраці з МОН в м. Києві у лютому–березні 2017 р. організовано Всеукраїнський навчально-методичний семінар «Впровадження медіації в навчальних за-

кладах та громаді: розвиток системного підходу» для медіаторів Національної мережі медіаторів (НММ) ГО «Ла Страда-Україна», з метою подальшого впровадження медіації та відновних практик підготовленими членами НММ; підвищення кваліфікації для розвитку розпочатої діяльності, досягнення системності в роботі [17]. Молодою ГО є «Експертний центр з прав людини», що заснований 2015 р. та має одним з пріоритетів попередження порушень прав людини в діяльності правоохоронних органів. Експертна група працює над впровадженням в Україні концепції “Community policing”, що реалізована в багатьох країнах (Велика Британія, Чехія, Бельгія, Данія, Німеччина, країни Балтії, США тощо), відповідно до якої місцева поліція розглядається населенням як організація, в основі діяльності якої є ідея спільної відповідальності та безпеки; яка має місію та стратегію запобігання злочинності на конкретній території; де профілактична робота стоїть на високому рівні і рівноцінна розслідуванню вже скоєних правопорушень [19]. Однак безпосередньо освітнім напрямом ця організація поки не опікується.

Отже, на підставі викладеного вище можна дійти висновків.

Законодавче та науково-методичне забезпечення використання освіти різних видів в Україні у процесі формування культури правомірності як складової частини профілактики правопорушень потребує суттєвого оновлення.

Найперспективнішими для використання у означеному процесі є, на наш погляд, такі види освіти, як неформальна та інформальна.

За результатами моніторингу відповідних інформаційно-освітніх матеріалів, що перебувають у вільному доступі в національному інтернет-просторі, зазначимо їхні принципи, на наше переконання, недоліки: по-перше, відсутність системності у розробленні та розміщенні рекомендацій; по-друге, неналежний рівень адміністрування сайтів навчальних закладів та інших установ, організацій, де розміщено інформаційні матеріали профілактичного характеру; по-третє, вкрай недостатня долученість до освітньої діяльності з означеного напрямку неурядових організацій.

Література

1. Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention. Economic and Social Council resolution 1995/9, annex, adopted on 24 July 1995 / Compendium of United Nations Standards and Norms in Crime Prevention and Criminal Justice. – New York, 2016. – P. 219–222.
2. The Swedish model of crime prevention its development in the last two decades and its future challenges [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.koordinacja.confer.uj.edu.pl/.../6ade0c58-9fe8-4499.
3. Be Safe and Sound in School [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ncpc.org/programs/be-safe-and-sound-campaign>.

4. Бандурка О.М. Стратегія і тактика протидії злочинності: [монографія] / О.М. Бандурка, О.М. Литвинов; Кримінол. асоц. України. – Х. : НікаНова, 2012. – 318 с.

5. Воднік В.Д. Роль правової освіти у формуванні правової культури українського соціуму за умов його модернізації / В.Д. Воднік // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Сер. : Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2013. – № 3. – С. 226–228.

6. Голіна В.В., Лукашевич С.Ю., Колодяжний М.Г. Державне програмування і регіональне планування заходів запобігання злочинності в Україні / В.В. Голіна, С.Ю. Лукашевич, М.Г. Колодяжний. – Харків: Право, 2012. – 304 с.

7. Данильчак О.Г. Деякі напрямки формування правової культури в перехідному суспільстві / О.Г. Данильчак // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2004. – Вип. 7. – С. 14–25.

8. Проект Закону «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58639.

9. Roy Godson. A Guide to Developing a Culture of Lawfulness // Symposium on the Role of Civil Society in Countering Organized Crime: Global Implications of the Palermo, Sicily Renaissance. 14 December 2000, Palermo, Italy [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cicad.oas.org/apps/Document.aspx?Id=309>.

10. Про схвалення Концепції Державної програми профілактики правопорушень на період до 2015 р. у Кабінет Міністрів України; Розпорядження, Концепція від 29.09.2010 р. № 1911-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1911-2010-%D1%80>.

11. Про затвердження Комплексної програми профілактики правопорушень на 2007–2009 роки. Кабінет Міністрів України; Постанова, Програма, Заходи від 20.12.2006 р. № 1767 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1767-2006-%D0%BF>.

12. Про затвердження міської цільової комплексної програми профілактики та протидії злочинності в м. Києві «Безпечна столиця» на 2016–2018 роки. Київська міська Рада, І сесія VIII скликання, Рішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kmr.ligazakon.ua/SITE2/1_docki2.nsf/alldocWWW/DA8AD8E2C84E253EC2257FB2006870C9?OpenDocument.

13. Загальноосвітні навчальні заклади (1995–2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kiev.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=530&lang=1>.

14. У чотирьох містах України з'явилися шкільні офіцери-поліцейські [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mvs.gov.ua/ua/news/2632_U_chotiroh_mistah_Ukraini_zyavilisya_shkilni_oficeri_policeyski_FOTO.htm.

15. Експеримент Amnesty International: як українських школярів взяли озброювати словом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.5.ua/>.

16. Допомога громадянам [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/895700>.

17. Громадська організація «Ла Страда-Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://la-strada.org.ua/>.

18. Перелік громадських об'єднань та інших громадських формувань, зареєстрованих управлінням державної реєстрації Головного територіального управління юстиції у Київській області – Перелік зареєстрованих та легалізованих шляхом повідомлення

про заснування громадських організацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rs-kyivobljust.gov.ua/perelik-zarejestrovanih-ta-legalizovanih-shljahom-povidomlennja-pro-zasnuvannja-gromadskih-organizatsij>.

19. Експертний центр з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ecpl.com.ua/>.

Анотація

Сливич І. І. Неформальна та інформальна освіта у творенні культури правомірності в контексті превенції правопорушень в Україні. – Стаття.

У статті здійснено спробу визначення реального стану неформальних та інформальних сучасних освітніх практик в Україні, які спрямовані на формування культури правомірності. Такий підхід зумовлений вагомим місцем освітньої системи у зазначеному процесі, який є складовою частиною превенції правопорушень, що закріплено у міжнародно-правових актах та підтверджено досвідом багатьох країн. Увагу зосереджено на таких видах освіти, як неформальна та інформальна, з огляду на кризу формальної освіти в Україні та довготривалість процесу її реформування.

Ключові слова: формальна освіта, неформальна освіта, інформальна освіта, превенція правопорушень, формування культури правомірності.

Аннотация

Сливич И. И. Неформальная и информального образование в создании культуры правомерности в контексте превенции правонарушений в Украине. – Статья.

В статье произведена попытка определения реального состояния неформальных и информальных современных образовательных практик в Украине, которые направлены на формирование культуры правомерности. Такой подход обусловлен важным местом образовательной системы в вышеупомянутом процессе, который является составляющей превенции правонарушений, что закреплено в международно-правовых актах и подтверждено опытом многих стран. Внимание сосредоточено на таких видах образования, как неформальное и информальное, учитывая кризис формального образования в Украине и длительность процесса его реформирования.

Ключевые слова: формальное образование, неформальное образование, информальное образование, превенция правонарушений, формирование культуры правомерности.

Summary

Slivich I. I. Non-formal and informal education in the formation of the culture of lawfulness in the context of crime prevention in Ukraine. – Article.

The actual state of the modern non-formal and informal educational practices in Ukraine that are focused on the formation of the culture of lawfulness has been examined in the article. Such approach is determined by the prominent place of the educational system in the indicated process which is the key component of crime prevention captured in the international legal acts and confirmed by the experience of many countries. The attention is focused on such types of education as non-formal and informal, considering the crisis of the formal education in Ukraine and the process time of its reformation.

Key words: formal education, non-formal education, informal education, crime prevention, formation of the culture of lawfulness.